

بررسی وضعیت توسعه روستایی در استان اردبیل

هدایت اله درویشی^۱، سجاد بازوند^۲، فرزاد کرمی^۳

^۱ دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

^۲ عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور واحد دلفان، نورآباد، ایران

^۳ دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

چکیده

پژوهش حاضر بر اساس روش توصیفی-تحلیلی و بهره‌گیری از تکنیک TOPSIS به ارزیابی و سطح بندی سطوح توسعه در سکونتگاه‌های روستایی استان اردبیل با تاکید شاخص های توسعه یافتگی در ابعاد اجتماعی-اقتصادی، کالبدی-نهادی پرداخته شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که بر اساس شاخص‌های مختلف، رتبه و سطح توسعه یافتگی شهرستان‌های استان اردبیل متفاوت بوده، به طوری که سه شهرستان نمین، نیر و کوثر به ترتیب با ضریب توسعه ۰.۶۷۴، ۰.۶۵۷ و ۰.۵۴۱ از جمله شهرستانهای نیمه برخوردار و سایر شهرستان های استان در رده شهرستان های محروم استان قرار دارند که این مسئله بیانگر نوعی عدم تجانس و ناهماهنگی در سطح توسعه یافتگی این شهرستان‌ها می‌باشد. استراتژی توسعه پایدار از مهمترین و کارآمدترین مباحث برای دستیابی به رفاه و پیشرفت زندگی کلیه افراد با توجه به حفظ و ماندگاری منابع برای نسلهای آینده است.

واژه‌های کلیدی: توسعه مناطق روستایی، سطح‌بندی سطوح توسعه، استان اردبیل، Topsis

۱- مقدمه

توسعه روستایی به عنوان یک فرآیند در سطح جوامع روستایی تبلور می یابد، این فرآیند شامل تغییرات در کل جامعه محلی و از همه مهم تر در نقش افراد است و مهم ترین هدفی که این شکل از توسعه دنبال می کند، صرفاً تحول وضعیت و شرایط روستاها از نظر اقتصادی نیست، بلکه توسعه متعادل اجتماعی و اقتصادی مناطق مشخص شده همراه با توجه خاص به حداکثر بهره برداری از منابع محلی و توزیع عادلانه و گسترده تر منافع ناشی از توسعه می باشد (هاگ، ام. وی، ۱۳۶۸: ۶۷).

نتایج اجرای برخی برنامه های رشد اقتصادی بدون توجه به توسعه اجتماعی و مسائل زیست محیطی و فرهنگی نشان داده است که تأکید صرف بر روشهای کمی و اقتصادی می تواند حداقل سه مشکل را در توسعه مناطق روستایی به وجود آورد.

۱. استفاده بی رویه از منابع و تخریب محیط زیست

۲. تهاجم به سنن و ارزشهای معنوی و ملی، سست شدن همبستگی های خانوادگی و احساس از خود بیگانگی

۳. تداوم و یا تشدید نابرابری های موجود در ثروت و درآمد و فرصت های اقتصادی اجتماعی (سام آرام، ۱۳۷۱)، باید توجه داشت که وقتی از توسعه روستایی سخن می گوئیم منظور توسعه مستمر و مداوم یا پایدار است.

بنابراین به منظور دستیابی به توسعه پایدار راهبردها و اصول چهارگانه زیر باید رعایت شوند:

(۱) به کارگیری و پایدار ساختن مصرف منابع تجدیدپذیر

(۲) بهینه سازی و ممیزی استفاده از منابع تجدیدناپذیر و به حداقل رساندن مصرف منابع طبیعی به تناسبی که کمتر از آنچه رشد طبیعی آنها

(۳) حداقل تولید ضایعات و آلودگی ها که قابل جذب در مقیاس و ظرفیت محیط محلی تا جهانی باشد.

(۴) تأمین نیازهای پایه ای انسان و اجتماع، و ایجاد محیطی سالم برای نسلهای آینده (<http://www.archnoise.com/>)

با آگاهی از موارد مذکور، پژوهش حاضر با هدف سنجش سطوح توسعه روستایی از منظر عدالت اجتماعی و توسعه پایدار با استفاده شاخص های زیستی، نهادی- کالبدی، اجتماعی و اقتصادی تدوین در سکونتگاه های روستایی استان اردبیل تدوین گردیده است. تا بدین وسیله در جهت تعیین اولویت های سرمایه گذاری به منظور هدایت روند توسعه به سمت توسعه پایدار و تحقق عدالت اجتماعی در سطح شهرستان های استان اردبیل گامی برداریم که برای انجام این مهم از تکنیک تصمیم گیری چند معیاره تاپسیس استفاده شده است که این تکنیک، دارای پایه های نظری قوی تری نسبت به تکنیک های دیگر تصمیم گیری چند شاخصه است (اکبری و زاهدی کیوان، ۱۳۸۷: ۱۷۱).

۲- ادبیات تحقیق

کشورها و مناطق مختلف جهان متناسب با شرایط، اولویت ها و رویکردها و استراتژی های توسعه روستایی متفاوتی را در پیش گرفته اند. قطعاً نمی توان بدون در نظر گرفتن تجربیات جهانی در این زمینه و با تمرکز صرف بر اشتغال زایی در روستاها (بدون در نظر گرفتن استراتژی توسعه روستایی) توفیق چندانی بدست آورد (که پایدار و ماندگار نیز باشد). چون اشتغال زایی و کارآفرینی در فضایی مستعد رخ می دهد و بدون وجود آن فضا عملاً نمی توان توقع موفقیتی پایدار را داشت.

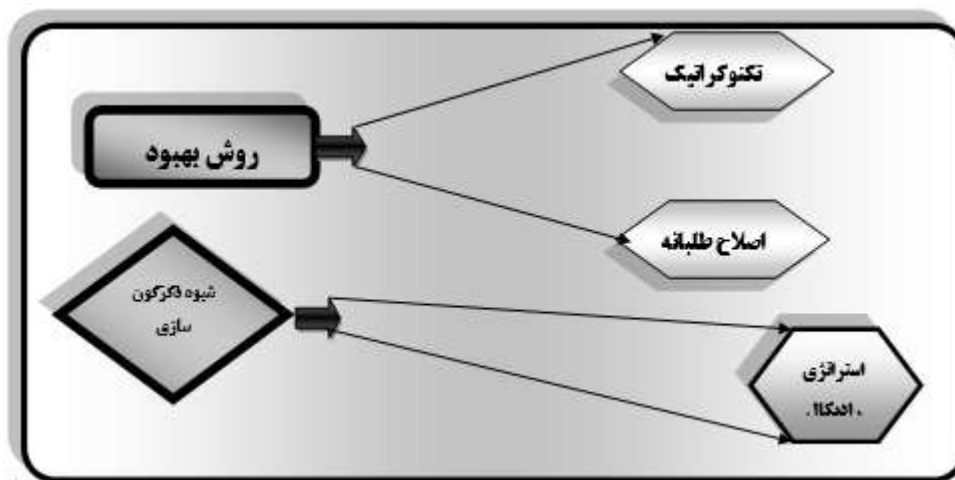
استعلامی (۱۳۸۱) استراتژی ها و الگوهای توسعه روستایی را می توان در سه گروه کلی اینگونه تقسیم بندی نمود (۱) تکنوکراتیک (۲) اصلاح طلبانه (رفورمیست) (۳) رادیکال دسته بندی می شوند. جدول شماره ۱، ویژگی های هر یک از استراتژی های سه گانه را نشان می دهد.

جدول ۱: ویژگی های هر یک از استراتژی های سه گانه

کشور نمونه	ایدئولوژی	بهره برداری اصلی	هدف	استراتژی توسعه
برزیل و فیلیپین	کاپیتالیسم	مزارع بزرگ خصوصی و باغداری، سیستم های اجاره داری مختلف و لاتیفوندی	افزایش محصول	تکنوکراتیک
مکزیک و مصر	ناسیونالیسم	مزارع خانوادگی و کارگری	توزیع مجدد درآمد (سرمایه) سلامتی و افزایش محصول	رفورمیست
ویتنام، چین و کوبا	سوسیالیسم	مزارع اشتراکی، کمونها و مزارع دولتی	تغییرات اجتماعی، توزیع مجدد قدرت سیاسی سلامتی و افزایش محصول	رادیکال

چریس^۱، ۱۹۹۷: ۵۹

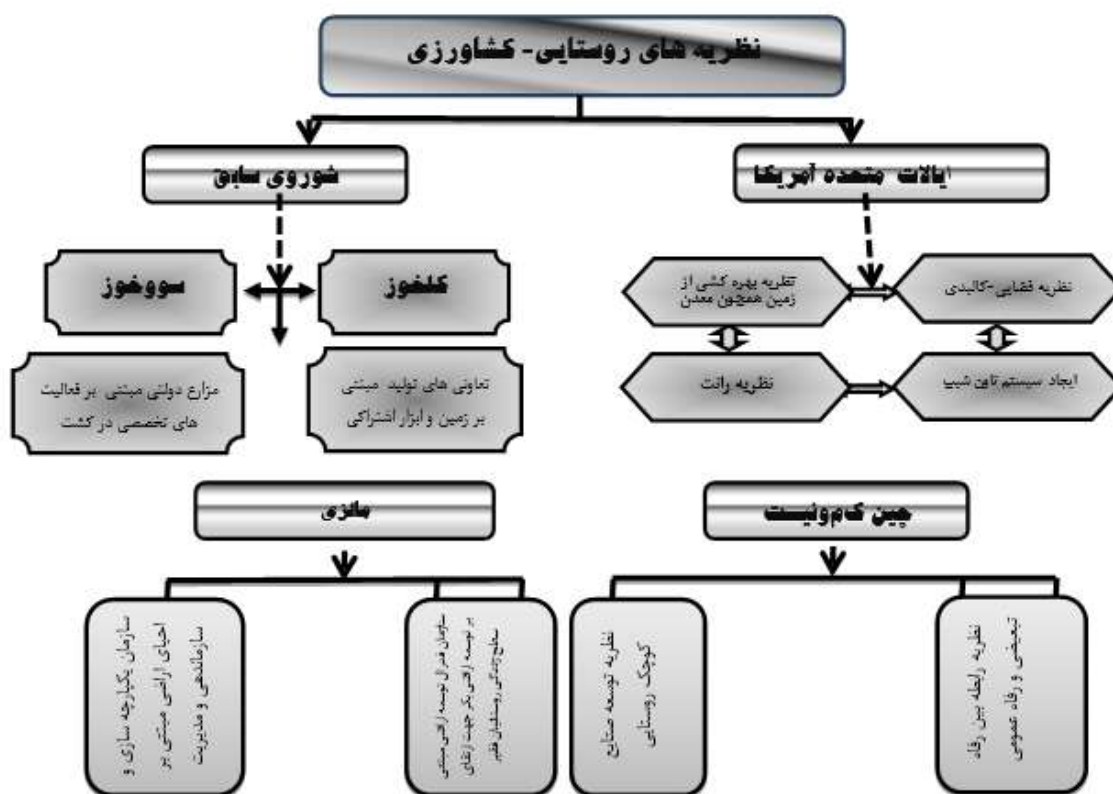
مصطفی ازکیا، استراتژی های عمده توسعه روستایی را دو گروه عمده طبقه بندی کرده است که در شکل زیر نشان داده شده است (ازکیا، ۱۳۷۰: صص ۱۵۲-۱۵۱)

شکل ۱: استراتژی های عمده توسعه روستایی از دیدگاه مصطفی ازکیا

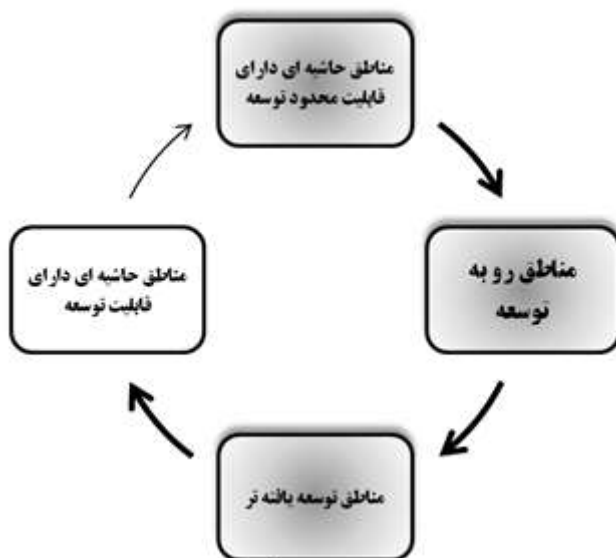
در ادامه به معرفی برخی از نظریه های روستایی-کشاورزی در نقاط مختلف جهان پرداخته می شود

^۱ - Chris

شکل ۲: نظریه های روستایی - کشاورزی

استراتژی های توسعه روستایی در ایران از منظر آمایش سرزمین در طرح پایه آمایش سرزمین، تقسیم بندی های فضایی روستایی از نظر توسعه به این قرار است:

شکل ۳: تقسیم بندی های فضایی روستایی از نظر توسعه از دیدگاه آمایش سرزمین

در این طرح، آثار نظریات قطب رشد و تراوش گرایی (پخش) به طور محسوس وجود دارد و در این نظریات نیز اولویت با مناطق مستعد توسعه است و مناطق ضعیف تر در مراتب بعدی قرار دارد. در این صورت تنها رشد اقتصادی ممکن خواهد بود نه توسعه یکپارچه. طرح آمایش سرزمین که فرضیه استراتژی توسعه روستایی محسوب می شد، به دلیل عدم انطباق با اهداف کلان نظام مورد پذیرش واقع نشد (پاپلی یزدی و ابراهیمی، ۱۳۸۵: ۲۷۴).

از دیدگاه محققین مهم ترین و اساسی ترین استراتژی توسعه مناطق روستایی ایران بایستی مبتنی بر استراتژی توسعه پایدار روستایی باشد. استراتژی توسعه پایدار از مهمترین و کارآمدترین مباحث برای دستیابی به رفاه و پیشرفت زندگی بشر با توجه به حفظ و ماندگاری منابع برای نسلهای آینده است؛ بنابراین برنامه ها و طرح های مربوط به توسعه پایدار روستایی در یک بخش خلاصه نمی شوند، بلکه در قالب یک پارادایم سیستماتیک، مواردی همچون بهبود بهره وری، افزایش اشتغال، تأمین حداقل نیازهای اساسی (غذا، مسکن و...) و فاکتورهایی از جمله آموزش و بهداشت را در بر خواهند گرفت. توسعه پایدار روستایی نیازمند بازتولید روستا و پویایی عناصر آن است به همین لحاظ می بایستی زنگار از نگاه ها و انگاره ها زدود و به گونه ای جامع تر موضوع توسعه پایدار روستایی را به مثابه واقعیتی غیر قابل انکار در چارچوب برنامه های توسعه مدنظر قرار داد (شفقت و نازک تبار، ۱۳۸۹: ۲۹).

۳- روش تحقیق

ماهیت تحقیق حاضر توصیفی-تحلیلی است. شیوه جمع آوری اطلاعات بر اساس اطلاعات موجود در سالنامه سال ۱۳۹۰ آماری بوده است. در این تحقیق به منظور بررسی، شاخص های توسعه روستایی با تاکید بر پایداری سطوح توسعه روستایی در سکونتگاه های روستایی استان اردبیل با استفاده از ۲۰ متغیر در قالب سه شاخص اجتماعی-فرهنگی، اقتصادی، کالبدی (۱۰ متغیر کالبدی - نهادی و ۴ متغیر اجتماعی و ۶ متغیر اقتصادی) استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش کل شهرستان های استان اردبیل می باشد (جدول: ...). در همین راستا جهت ارزیابی سطوح توسعه در این استان از تکنیک تاپسیس استفاده شده است. شاخص ها و متغیرهای اقتصادی-اجتماعی تحقیق در جدول شماره ۳ نشان داده شده است.

جدول ۲: شاخص ها و متغیرهای اقتصادی-اجتماعی و کالبدی - نهادی

شاخص	کالبدی - نهادی	اجتماعی	اقتصادی
متغیر	- درصد برخورداری از آب آشامیدنی	- معکوس تراکم دانش آموز	- سطح زیر کشت محصولات دایمی به کل اراضی زراعی
	- تعداد روستاهای دارای لوله کشی گاز طبیعی	- معکوس تراکم دانش آموز در کلاس کالبدی مقطع دبستان	- سطح زیر کشت محصولات سالانه به کل اراضی زراعی
	- نسبت برخورداری از مراکز بهداشتی درمانی روستایی	- معکوس تراکم دانش آموز در کلاس کالبدی مقطع راهنمایی	
	- درصد بهره‌مندی از روشنایی برق به کل روستاها	- معکوس تراکم دانش آموز در کلاس کالبدی مقطع دبیرستان	
	- نسبت مراکز بهداشتی، درمانی (خانه بهداشت) به کل روستاها	- تعداد رایانه به ازای هر یک هزار دانش آموز	
	- نسبت طول راه‌های روستایی آسفالته به کل طول راه‌های روستایی	- تعداد جمعیت تحت پوشش بیمه روستایی به کل جمعیت مناطق روستایی	
	- سرانه برخورداری از فضاهای ورزشی		
	- تعداد روستاهای دارای طرح هادی		
	- تعداد روستاهای دارای طرح هادی اجرا شده		
	- میزان ضریب پوشش تلفن همراه		
	- نسبت روستاهای دارای شبکه جمع آوری فاضلاب		

مأخذ: فرهنگ آبادیهای استان اردبیل، ۱۳۹۰

شاخص	شهرستان	تفصیلی	مجموع	میانگین	انحراف معیار	حداکثر	حداقل
نسبت روستاهای دارای آب آشامیدنی	۱۸۶	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%
تعداد روستاهای دارای لوله کشی گاز طبیعی	۱۸۶	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%
نسبت برخورداری از مراکز بهداشتی درمانی روستایی	۱۸۶	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%
درصد بهره‌مندی از روشنایی برق به کل روستاها	۱۸۶	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%
نسبت مراکز بهداشتی، درمانی (خانه بهداشت) به کل روستاها	۱۸۶	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%
نسبت طول راه‌های روستایی آسفالته به کل طول راه‌های روستایی	۱۸۶	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%
سرانه برخورداری از فضاهای ورزشی	۱۸۶	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%
تعداد روستاهای دارای طرح هادی	۱۸۶	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%
تعداد روستاهای دارای طرح هادی اجرا شده	۱۸۶	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%
میزان ضریب پوشش تلفن همراه	۱۸۶	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%
نسبت روستاهای دارای شبکه جمع آوری فاضلاب	۱۸۶	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%	۱۰۰.۰۰%

شکل ۴: شاخص‌ها و متغیرهای اقتصادی - اجتماعی و کالبدی - نهادی در نقاط روستایی استان اردبیل

4- یافته‌های تحقیق

مراحل انجام تکنیک TOPSIS

روش‌های تصمیم‌گیری چند معیاره که در این پژوهش استفاده شده است و به اختصار MCDM نیز گفته می‌شود، به عنوان رویکردی رسمی برای ایجاد اطلاعات و ارزیابی تصمیم‌گیری در مسائل متعدد و اهداف متناقض به شمار می‌رود و می‌تواند به کاربران در درک نتایج ارزیابی یکپارچه از جمله ارزیابی اهداف سیاست‌گذاری و استفاده‌ی این نتایج در جهت دستیابی به نتایج کارا کمک کند (بل و همکاران^۱، ۲۰۰۳: ۲۰۹).

زیرا این روش تجزیه و تحلیل اطلاعات ذهنی و عینی را در یک چارچوب منحصر به فرد فراهم می‌سازد (پانتی و بهتارایی^۲، ۲۰۰۵: ۱۷).

در این راستا در این پژوهش از تکنیک تاپسیس جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات فراهم آمده استفاده می‌شود که فرایند و الگوریتم این روش در هشت مرحله به شرح زیر صورت گرفته است:

۱- تشکیل ماتریس داده‌ها بر اساس n آلترناتیو و m گزینه. نکاتی که در این مرحله باید به آن‌ها توجه کرد، عبارتند از:

الف- معیارهای کمی و کیفی به طور همزمان می‌توانند در این مدل مورد استفاده قرار گیرند، به شرطی که معیارهای کیفی قابلیت تبدیل به معیارهای کمی را داشته باشند. بر این اساس، معیارهای کیفی باید امتیازدهی شده و برای انجام تحلیل در ماتریس داده‌ها قرار گیرند.

ب- تمامی معیارها باید یک دست باشند؛ یعنی یا همه مثبت باشند و یا همه منفی باشند. چنانچه شاخصی منفی باشد، نمی‌تواند در کنار معیارهای مثبت مورد آزمون قرار گیرد.

$$n_{ij} = \frac{r_{ij}}{\sqrt{\sum_{i=1}^m r_{ij}^2}}$$

۲- تهیه ماتریس نرمالیزه شده (ماتریس R)

به دلیل آنکه احتمال قوی وجود دارد که مقادیر کمی تعلق گرفته به معیارها و شاخص‌های دارای یک واحد نباشند، باید دیمانسیون واحد آن‌ها از بین برده شود و این مقادیر کمی را به ارقام بدون بعد تبدیل نمود، به همین علت مقادیر تعلق گرفته به درایه‌های ماتریس تصمیم‌گیری، باید بر اساس رابطه زیر به مقادیر بدون بعد تبدیل شود.

$$R_{ij} = \begin{bmatrix} r_{11} & r_{12} & \dots & r_{1n} \\ r_{21} & r_{22} & \dots & r_{2n} \\ \cdot & & & \cdot \\ \cdot & & & \cdot \\ \cdot & & & \cdot \\ r_{m1} & r_{m2} & \dots & r_{mn} \end{bmatrix}$$

$$r_{ij} = \frac{a_{ij}}{\sqrt{\sum_{k=1}^m a_{kj}^2}}$$

¹ - Bell, et al

² - Panthi & Bhattarai

۳- مسائل انتخابی و ارزیابی گزینه‌ها در حالتی که تصمیم‌گیرنده با چند گزینه و چند معیار روبرو است، از جمله مسائل کلیدی و استراتژیکی است که برای حل موفقیت آمیز آن از تکنیک‌های توسعه داده شده استفاده می‌گردد (همتی، ۱۳۸۷: ۷۲).

در این مرحله وزن هر یک شاخص‌ها براساس روش آنتروپی محاسبه می‌شود. باید در نظر داشت که مجموع وزن معیارها برابر یک باشد. سپس مقدار هر معیار را در وزن همان معیار ضرب کرده و ماتریس استاندارد موزون پس از وزندهی مشخص می‌شود.

۴- تعیین فاصله اُمین گزینه از گزینه ایده‌آل (بالاترین عملکرد هر شاخص) که آن را با (A^+) نشان می‌دهند

$$A^+ = \{(\max_i v_{ij} | j \in J), (\max_j v_{ij} | j \in J)\}$$

$$A^+ = \{V_1^+, V_2^+, \dots, V_n^+\}$$

۱- تعیین فاصله i امین آلترناتیو حداقل (پایین‌ترین عملکرد هر شاخص) که آن را با (A^-) نشان می‌دهند.

$$A^- = \{(\min_i v_{ij} | j \in J), (\max_j v_{ij} | j \in J)\}$$

$$A^- = \{V_1^-, V_2^-, \dots, V_n^-\}$$

۶- تعیین معیار فاصله‌ای برای گزینه ایده‌آل (S^+) و گزینه حداقل (S^-) .

۷- تعیین ضریبی که برابر است با فاصله گزینه حداقل (Si^-) تقسیم بر مجموع فاصله گزینه حداقل (Si^-) و فاصله آلترناتیو ایده‌آل (Si^+) که آن را با (Ci^+) نشان داده و از رابطه زیر محاسبه می‌شود جدول (۴).

$$c_i^* = \frac{s_i^-}{s_i^- + s_i^+}$$

۸- رتبه‌بندی گزینه براساس میزان (Ci^+) ، میزان فوق بین صفر و یک در نوسان است. (Ci^+) برابر ۱ نشان‌دهنده بالاترین رتبه و (Ci^+) برابر صفر نیز نشان‌دهنده کمترین رتبه است (طاهرخانی، ۱۳۸۳: ۶۴-۶۶). در واقع هر چه میزان نزدیکی این گزینه‌ها (نقاط روستایی) به راه حل ایده‌آل بیشتر باشد، نشان‌دهنده، بالاتر بودن رتبه گزینه‌های مورد نظر می‌باشد، همچنان که نتایج این بخش از تحلیل در جدول (۴) ارائه گردیده است.

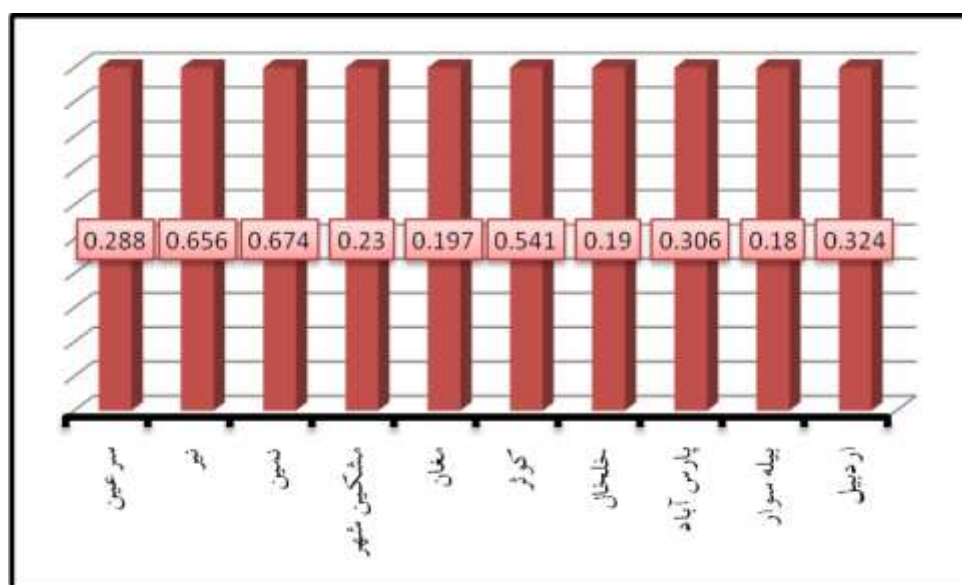
جدول ۳: رتبه بندی شهرستان‌های استان اردبیل در شاخص‌های توسعه روستایی بر اساس تکنیک تاپسیس

TOPSIS

رتبه	ضریب توسعه‌یافتگی	فاصله از ایده آل منفی	فاصله از ایده آل مثبت	شهرستان
4	0.324	0.047	0.099	اردبیل
10	0.181	0.022	0.102	بیله سوار
5	0.306	0.047	0.106	پارس آباد
9	0.19	0.025	0.108	خلخال

3	0.541	0.08	0.068	کوثر
8	0.197	0.027	0.111	مغان (گرمی)
7	0.231	0.032	0.107	مشکین شهر
1	0.675	0.091	0.044	نمین
2	0.657	0.093	0.049	نیر
6	0.289	0.043	0.106	سرعین

مأخذ: محاسبات نگارندگان

شکل ۵: ضریب توسعه یافتگی شهرستان‌های استان اردبیل در شاخص‌های توسعه روستایی

بر اساس نتایج تکنیک تاپسیس در شاخص‌های مورد بررسی می‌توان سطح توسعه یافتگی شهرستان‌ها را مشخص کرد (جدول ۵). بررسی ضریب توسعه یافتگی و رتبه‌ها در شاخص‌های مورد بررسی در استان اردبیل نشان از متفاوت بودن سطح توسعه یافتگی شهرستان‌ها دارد که این مسئله بیانگر توسعه نامتعادل شهرستان‌ها می‌باشد. نکته‌ای که در این تحلیل به چشم می‌خورد این است که ۷۰ درصد از نقاط روستایی استان به لحاظ برخورداری از شاخص‌های توسعه در شرایط محروم قرار دارند. اختلاف بین شهرستان‌های استان در این زمینه به وجود امکانات و خدمات بهداشتی، درمانی و آموزشی بیشتر و با کیفیت بهتر و از طرفی وجود شرایط کافی اشتغال و درآمد بالا در شهرستان‌های نیمه برخوردار و عدم وجود و یا ضعف این امکانات و خدمات در شهرستان‌های محروم می‌باشد؛ که این مسئله از نکات بسیار مهمی است که در برنامه‌ریزی برای توسعه مناطق برای دستیابی مناطق به این امکانات و جلوگیری از مهاجرت آن‌ها به مناطق نیمه برخوردار بایستی مورد توجه قرار گیرد.

جدول ۵: سطح بندی شهرستان‌های استان اردبیل بر اساس نتایج تکنیک تاپسیس

ردیف	وضعیت توسعه	شهرستان	تعداد	درصد
۱	نیمه برخوردار	نمین، نیر و کوثر	۳	۳۰
۲	محروم	سرعین، مشکین شهر، مغان، اردبیل، خلخال، پارس آباد و بیله سوار	۷	۷۰

مأخذ: محاسبات نگارندگان

۵- بحث و نتیجه گیری

از آنجایی که یکی از جوانب و اهداف مهم برنامه ریزی توسعه، کمک به مناطق کمتر توسعه یافته و اقشار فقیرتر جامعه و توزیع عادلانه امکانات و درآمدها با توجه به مزیت‌های نسبی مناطق عقب ماندگی‌های آن‌ها است، ضرورت دارد که به ارزیابی و اندازه گیری میزان برخورداری و سطح توسعه یافتگی و قوت‌ها و ضعف‌های مناطق مختلف و بررسی شرایط بهبود یا عدم بهبود آن‌ها پرداخته شود.

در این راستا در پژوهش حاضر بر اساس روش‌های تحلیل تصمیم گیری چند معیاره سعی بر آن شده است تا با استفاده از شاخص‌های اصلی توسعه، به ارزیابی و رتبه‌بندی سطوح توسعه در سکونتگاه‌های روستایی استان اردبیل بپردازد، نتایج پژوهش نشان می‌دهد که شهرستان‌های نمین، نیر و کوثر به ترتیب با اختصاص دادن ضریب توسعه یافتگی ۰.۶۷۵، ۰.۶۵۷ و ۰.۵۴۱ به عنوان شهرستان‌های نیمه برخوردار استان شناسایی شدند و دیگر شهرستان‌های استان که ۷۰٪ از نقاط روستایی استان را شامل می‌شدند در رده شهرستان‌های محروم استان قرار دارند. جهت رفع نابرابریها بایستی، در برنامه ریزی‌های توسعه اجتماعی، اقتصادی کشور برای دستیابی به عدالت فضایی در توسعه امکانات و خدمات و بالا بردن سطوح توسعه در این استان تمهیداتی را در نظر گرفت. تا از این طریق، بتوان ضمن تحلیل جایگاه شهرستان‌ها، با بکارگیری استفاده از نیروها و توانمندی‌های موجود در مناطق، به سطح توسعه‌ای متعادل و همه جانبه دست یافت که رفاه و توسعه یافتگی مناطق و سعادت همه افراد را پدید آورد.

منابع

۱. ازکیا، مصطفی (۱۳۷۰)، جامعه شناسی توسعه و توسعه نیافتگی روستایی ایران، چ ۳، انتشارات اطلاعات.
۲. اکبری، نعمت‌ا... و مهدی زاهدی کیوان (۱۳۸۷)، کاربرد روش‌های رتبه بندی و تصمیم گیری‌های چند شاخصه، چاپ اول، انتشارات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور، تهران.
۳. استعلاجی، علیرضا (۱۳۸۱)، بررسی و تحلیل رویکردها و راهبردهای توسعه روستایی ناحیه ای، نشریه جهاد، شماره ۲۵۲.
۴. پاپلی یزدی، محمد حسین و محمد امیر ابراهیمی (۱۳۸۷) نظریه‌های توسعه روستایی، ویرایش اول چاپ هفتم، انتشارات سمت.
۵. سام آرام، عزت اله، ۱۳۷۱: موانع فرهنگی توسعه روستاها، سمینار فرهنگ و توسعه
۶. شفتت، ابوطالب و حسین نازک تبار (۱۳۸۹) درآمدی بر توسعه روستایی، فرآیند باز تولید روستا، چکیده مقالات همایش ملی توسعه پایدار روستایی با تأکید بر بخش کشاورزی. سازمان جهاد کشاورزی خراسان شمالی.
۷. مرکز آمار ایران، نتایج عمومی سرشماری نفوس و مسکن، ۱۳۹۰
۸. فرهنگ آبادیهای استان اردبیل، ۱۳۹۰

۹. هاگ، ام. وی (۱۳۶۸) تحلیلی از مسائل اساسی صنعتی کردن و توسعه روستایی- روستا و توسعه، گزیده مقالات جهاد سازندگی

10. Bhatia. V.K & Rai,S.C. (2004).”Evaluation of Socio-Economic Development in Small Areas” New Dehli. UNDP, Human Development Report 1997, New York, 1991, PP 011-230.
11. Discon,Chris J(1997)Rural Development in Third World.
12. Singh. Katar (1986). Rural Development. London: Heinemann.
13. World Bank. 1975. Rural Development. Sector Policy Paper. Washington. DC: World Bank. P.3
14. [Http://www.iclei.org](http://www.iclei.org).
15. <http://www.archnoise.com>
16. <http://fa.wikipedia.org>

Investigation Rural Development Status in Ardebil Province

Hedayatolah Darvishi¹, Sajad Bazvand², Farzad Karami³

1- Phd Student Geography & Rural Planning, Shahidbeheshti University, Tehran, Iran

2- Faculty Member of Payam Noor University of Delfan, Nourabad, Iran

3- Phd Student Geography & Rural Planning, Isfahan University, Isfahan, Iran

Abstract

In this study, based on a descriptive - analytical and TOPSIS techniques to evaluate the benefit of and graded levels of development in rural settlements development indicators, with an emphasis on the social aspects - economic, physical - has been institutionalized, Study area is a rural city ardebil province. The results show that based on various criteria, county of Ardebil rank and level of development varies, so that three county Namin, Nir & Kosar the coefficient of 0.674, 0.657 and 0.541 of the Clear Benefit County. And other provinces are located in the counties disadvantaged class County. This suggests that some heterogeneity and inconsistency in the level of development of the County. Topics of the most effective strategies for achieving sustainable development, prosperity and progress in life All individuals with regard to the protection and sustainability of resources for future generations

Keywords: rural development, development of the scheme, Ardebil, Topsis
